

การถูกกลั่นแกล้งบนสื่อสังคมออนไลน์ของนักศึกษา สาขาวิทยาศาสตร์สุขภาพ

ศุภากร หวัง¹ และ สมชาย เตียวกุล²

Received: 1 พฤศจิกายน 2562

Revised: 20 ธันวาคม 2562

Accepted: 23 ธันวาคม 2562

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ การวิจัยเชิงสำรวจมีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจความชุกและรูปแบบการถูกกลั่นแกล้งบนสื่อสังคมออนไลน์ของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาสาขาวิทยาศาสตร์สุขภาพ

วัสดุและวิธีการ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาจากคณะต่างๆ สาขาวิทยาศาสตร์สุขภาพ มหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร เครื่องมือที่ใช้ได้แก่ แบบสอบถามเรื่องการถูกกลั่นแกล้งบนสื่อสังคมออนไลน์ ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้น ประกอบด้วย ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป ได้แก่ประวัติและลักษณะของการถูกกลั่นแกล้งบนสื่อสังคมออนไลน์ จำนวน 7 ข้อ ส่วนที่ 2 รูปแบบการกลั่นแกล้งในสื่อสังคมออนไลน์ 6 รูปแบบ จำนวน 35 ข้อ วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้ด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ร้อยละ และการแจกแจงความถี่

ผลการศึกษา กลุ่มตัวอย่าง 130 คน มีผู้เคยถูกกลั่นแกล้งร้อยละ 18.5 และในจำนวนนี้ร้อยละ 91.7 ทราบว่าใครเป็นผู้กลั่นแกล้งตนเอง ทั้งนี้ Facebook เป็นช่องทางสื่อสังคมออนไลน์ที่นักศึกษาถูกกลั่นแกล้งสูงสุดคือร้อยละ 70.5 รองลงมาได้แก่ Instagram ร้อยละ 45.8 สำหรับช่องทางที่ถูกกลั่นแกล้งบ่อยครั้งมากที่สุดได้แก่ Facebook คิดเป็นร้อยละ 45.8 และ Instagram ร้อยละ 41.7 ในขณะที่พบจาก Line ร้อยละ 8.3 และ Twitter ร้อยละ 4.2 นอกจากนี้รูปแบบการถูกกลั่นแกล้งที่พบมากที่สุดคือ การโจมตี ช่มชู้ หรือใช้ถ้อยคำหยาบคาย ร้อยละ 34.5 รองลงมาได้แก่การแกล้งแบบลับๆ ร้อย 24.1 โดยไม่พบรูปแบบการกลั่นแกล้งแบบคุกคามทางเพศในกลุ่มตัวอย่างนี้

สรุป ความชุกของการถูกกลั่นแกล้งบนสื่อสังคมออนไลน์ในกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 18.5 ซึ่งจัดเป็นระดับความชุกที่สูง และน่าเป็นห่วงในผลกระทบทางด้านสุขภาพจิตใจของอนาคตวิชาชีพด้านวิทยาศาสตร์สุขภาพ

คำสำคัญ: การถูกกลั่นแกล้งบนสื่อออนไลน์, สื่อสังคมออนไลน์, นักศึกษา

¹ วิทยาศาสตร์บัณฑิต (จิตวิทยา) แขนงวิชาจิตวิทยาคลินิก วิทยาลัยเซนต์หลุยส์

² คณะจิตวิทยา มหาวิทยาลัยเซนต์หลุยส์

หมายเหตุ ข้อมูลชื่อคณะ ข้อมูลมหาวิทยาลัย และข้อมูลบางอย่าง ไม่สามารถเปิดเผยได้เพื่อปกป้องสิทธิของอาสาสมัครผู้เข้าร่วมงานวิจัย

Cyber Bullying in Undergrad Students of Health Science Programs

*Supakorn Wang*¹ *Somchai Teaukul*²

Received: 1 November 2019

Revised: 20 December 2019

Accepted: 23 December 2019

Abstract

Objective: A survey research aimed to study the prevalence and patterns of cyber bullying in health science undergrad students.

Materials and methods: The research samples were undergrad students in health science programs of a university in Bangkok. The questionnaire being used in this research was developed by the researchers, which included 1) 7 questions, asking for general information and characteristics of the cyber bullying, and 2) 35 questions, based on 6 patterns of cyber bullying. The results were statistically analyzed by percentage and frequency.

Results: There were 18.8 % of 130 participants who were cyber-bullied or have been cyber-bullied. 91.7 % of them recognized the bullies. 70.5 % of the amount reported being bullied via Facebook, while 45.8 % referred to Instagram. In term of frequency, the most used platform for the bully was Facebook (45.8%) and Instagram (41.7%). In contrast, Line and Twitter were found very differently as 8.3 and 4.2%. In addition, the cyber bullying pattern of verbal threats and rude language was found in 34.5%. The blackmail was found in 24.1%. No bullying pattern of sexual harassment was found from the sample group.

Conclusion: The prevalence of cyber bullying in the sample group was 18.5%, considered high. This finding should be in cautions because it represented the possibility for mental health problems in future health science professionals.

Keywords: cyber bullying; social media; undergrad freshman

¹ Bachelor of Science (Psychology) with emphasis in clinical psychology, Saint Louis College

² Faculty of Psychology, Saint Louis College

Note: All the names and some information were confidential and could not be published due to the participants' privacy and right.

บทนำ

ในสังคมยุคปัจจุบัน เทคโนโลยีเป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินชีวิต คนทุกวัยสามารถเข้าถึงสังคมออนไลน์ได้อย่างสะดวกและง่ายดาย แต่ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีที่เกิดขึ้นอันทำให้ผู้คนสามารถเชื่อมต่อกันได้อย่างรวดเร็ว นั้น แฝงไปด้วยอันตรายเนื่องจากมีบุคคลบางกลุ่มนำความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีเป็นช่องทางในการกลั่นแกล้งรังแกกัน (นภาวรรณ อาษา เพ็ชร, 2560) โดยเฉพาะกลุ่มเยาวชน ซึ่งถือเป็นกลุ่มเสี่ยง เนื่องจากข้อมูลจากสำนักงานสถิติแห่งชาติ (2558) แสดงให้เห็นว่าเยาวชน ช่วงอายุ 15-24 ปี เป็นกลุ่มที่มีสัดส่วนการใช้อินเทอร์เน็ตและสังคมออนไลน์มากที่สุด

“การกลั่นแกล้งกันผ่านโลกไซเบอร์” มีทั้งรูปแบบของการใส่ร้ายป้ายสี การใช้ถ้อยคำหยาบคายต่อว่าผู้อื่นหรือการส่งต่อข้อมูลลับ เพื่อให้ผู้อื่นเสียหายผ่านทางอินเทอร์เน็ต ในรูปแบบต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการส่งข้อความ (text message) คลิปวิดีโอ (video-clip) จดหมายอิเล็กทรอนิกส์ (e-Mail) เพื่อให้ฝ่ายที่ถูกกระทำรู้สึกอับอาย รู้สึกเจ็บปวด ได้รับความกระทบทางจิตใจ (ธีรศานต์ สหัสสพาศน์, 2561)

ความถี่ในการกลั่นแกล้งบนสื่อสังคมออนไลน์ที่เกิดขึ้นนั้น แม้จะไม่สามารถระบุชัดเจนว่าเกิดกับช่วงวัยใดมากกว่าหรือรุนแรงมากกว่า (Kowalski, Limber, & Agatston, 2008) แต่การพิจารณารูปแบบการกลั่นแกล้งที่แตกต่างกันในแต่ละวัย และเมื่อพิจารณาตามทฤษฎีพัฒนาการจะเห็นว่าเยาวชนในช่วงวัยรุ่นเป็นวัยที่มีความเสี่ยงต่อภาวะซึมเศร้าได้ง่าย เนื่องจากเป็นวัยที่มีการเปลี่ยนแปลงหลายด้าน

จากการศึกษาวิจัยของกรมสุขภาพจิต (2561) เรื่อง “การกลั่นแกล้งบนโลกไซเบอร์ในนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น” พบว่า 1 ใน 3 ของเด็กไทยมีประสบการณ์ในการกลั่นแกล้งและถูกกลั่นแกล้งจากโลกออนไลน์ โดยพบว่า 34.6% ของกลุ่มตัวอย่างเคยกลั่นแกล้งผู้อื่น 37.8% เคยเป็นผู้ถูกกลั่นแกล้ง และ 39% เคยเข้าร่วมในเหตุการณ์กลั่นแกล้งนั้นด้วย สถิติดังกล่าวชี้ให้เห็นว่าปัญหาเรื่องการกลั่นแกล้งบนสื่อสังคมออนไลน์เป็นสิ่งที่ใกล้ตัวอย่างมาก เมื่อเยาวชนถูกกลั่นแกล้งบนโลกไซเบอร์มักส่งผลให้เกิดปัญหาสุขภาพจิตตามมามากมาย อาทิ เครียด ซึมเศร้า หวาดระแวงหรือรุนแรงจนทำร้ายตนเองหรือฆ่าตัวตายได้ (ปองกมล สุรัตน์, 2561) ตัวอย่างกรณีนี้คือ นางสาว อายุ 19 ปี หลังถูกกลั่นแกล้งบนสื่อสังคมออนไลน์ จนทำให้เกิดภาวะโรคซึมเศร้าและตัดสินใจฆ่าตัวตาย (คมชัดลึก, 2561)

การศึกษาวิจัยในเยาวชนไทยอายุ 15-24 ปี ในเขตภาคกลางจำนวน 136 คน (ณัฐรัชต์ สาเมาะ, พิมพ์วัลย์ บุญมงคล, Timo, รณภูมิ สามัคคีคารมย์, & Thomas, 2557) พบว่าเยาวชนให้ความหมายต่อการรังแกในพื้นที่ไซเบอร์ว่าหมายถึง “การใช้โทรศัพท์มือถือหรืออินเทอร์เน็ตในการทำร้ายกัน” ซึ่งการรังแกในพื้นที่ไซเบอร์มีมิติที่สำคัญคือต้องสร้างความเสียหายและสร้างความรำคาญต่อผู้ถูกกระทำ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับเจตนาของผู้กระทำและความสัมพันธ์ระหว่างผู้กระทำกับผู้ถูกกระทำ งานวิจัยดังกล่าวได้กล่าวถึงรูปแบบของการรังแกที่กลุ่มตัวอย่างรับรู้ได้ อันประกอบด้วย 1) การโจมตีหรือใส่ร้ายป้ายสีผ่านอินเทอร์เน็ตและโทรศัพท์มือถือ 2) การคุกคามทางเพศออนไลน์ 3) การแอบอ้างชื่อหรือตัวตนของผู้อื่นเพื่อให้ร้าย และ 4) การสร้างกลุ่มขึ้นมาเพื่อโจมตีบุคคลอื่น ส่วนสาเหตุของการรังแกในพื้นที่ไซเบอร์นั้นเยาวชนกลุ่มตัวอย่างรับรู้ว่าจะเกิดจากความเป็น

นิรนามของพื้นที่ไซเบอร์ ความง่ายและสะดวกในการรังแกกัน และเป็นผลที่ต่อเนื่องมาจากการเกิดความรู้สึกแรงในพื้นที่จริง ในขณะที่ผลกระทบจากการรังแกในพื้นที่ไซเบอร์ส่งผลทั้งระดับบุคคลและระดับปฏิสัมพันธ์ทางสังคม นอกจากนี้เยาวชนกลุ่มตัวอย่างมีการรับรู้ว่าจะจัดการปัญหานี้ด้วยตนเองหรืออาจมีการปรึกษากับเพื่อนบ้าง แต่จะไม่ปรึกษาผู้ปกครองอย่างไรก็ตามประเด็นสำคัญจากงานวิจัยคือเยาวชนกลุ่มตัวอย่างมองว่าปัญหาเกี่ยวกับการรังแกในพื้นที่ไซเบอร์เป็นเรื่องปกติธรรมดา

ในขณะที่ถูกข่มขู่ สิทธิชัย และธัญญากร ตุดเกื้อ (2559) พบว่า เยาวชนส่วนใหญ่รู้จักและเข้าใจพฤติกรรมกรังแกบนโลกไซเบอร์ในระดับดีมาก ทั้งการประสบกับตนเองและเห็นบุคคลอื่นปฏิบัติจนเป็นเรื่องปกติ โดยมีการสรุปรูปแบบของการรังแกออกเป็น 5 ด้าน ได้แก่ 1) การนินทาหรือด่าทอผู้อื่น 2) การหมิ่นประมาทผู้อื่น 3) การแอบอ้างชื่อผู้อื่นในด้านลบ 4) การนำความลับที่เป็นข้อมูลส่วนตัวหรือข้อมูลของผู้อื่นไปเปิดเผย และ 5) การลบหรือบล็อกผู้อื่นบนโลกไซเบอร์

เมื่อพิจารณาลักษณะของผู้ถูกกลั่นแกล้งบนพื้นที่สาธารณะออนไลน์ พบว่าส่วนใหญ่เป็นเพศชาย (พรชนก ดาวประดับ และกัลยกร วรกุลลัญฐานีย์, 2561) รูปแบบการกลั่นแกล้งส่วนใหญ่เป็นรูปแบบการล่อลวงหรือหยอกล้อ (outing and trickery) การกลั่นแกล้งยังแสดงอยู่ในภาพนิ่ง และการแสดงความคิดเห็น นอกจากนี้การกดไลค์ถูกใจ (like) การแชร์ (share) และการแสดงความคิดเห็น (comment) ยังเป็นส่วนหนึ่งในการร่วมกลั่นแกล้งบนพื้นที่สาธารณะออนไลน์อีกด้วย

สุภาวดี เจริญวานิช (2560) ปงชี้ว่า การรังแกกันผ่านพื้นที่ไซเบอร์ก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมามากมายทั้งต่อตัวผู้รังแกผู้อื่นหรือผู้ที่ถูกผู้อื่นรังแก ซึ่งปัญหาที่เกิดขึ้นไม่ว่าจะเป็นความเครียด ภาวะซึมเศร้า หรือการฆ่าตัวตาย ล้วนแล้วเป็นปัญหาที่แก้ไขได้ยาก โดยปองกมล สุรัตน์ (2561) สรุปว่าการรังแกดังกล่าวว่า 1) เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้เกิดโรคซึมเศร้า หรือส่งเสริมกระตุ้นโรคซึมเศร้าที่มีอยู่แล้วให้หนักมากขึ้น 2) เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้เยาวชนตัดสินใจฆ่าตัวตาย โดยประกอบกับการรังแกในโลกจริง 3) ผลกระทบทางความรู้สึก ได้แก่ เครียด เศร้า หวาดระแวง อับอาย ไม่มีความสุข ไม่สบายใจ หรือเจ็บปวด 4) ผลกระทบทางสังคม เช่นทำให้เสื่อมเสียชื่อเสียง ภาพลักษณ์เสียหาย ถูกเกลียดชัง และดูถูกดูหมิ่น 5) ผลกระทบต่อตัวตนและบุคลิกภาพทำให้เป็นคนหนีปัญหา แยกตัวจากสังคม ไม่ไว้วางใจใคร และ 6) ปัญหาผลการเรียนตกต่ำ

ด้วยเหตุดังกล่าวข้างต้นนี้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในพฤติกรรมกรกลั่นแกล้งบนโลกออนไลน์ (cyberbullying) และต้องการสำรวจความชุกของอุบัติการณ์ตลอดจนรูปแบบของการถูกกลั่นแกล้งรังแกในกลุ่มเยาวชนที่เป็นนักศึกษาสาขาด้านวิทยาศาสตร์สุขภาพ อันเป็นสาขาวิชาชีพที่ต้องดูแลประชาชนผู้รับบริการต่อไปในอนาคต และเป็นสาขาวิชาชีพผู้ซึ่งต้องมีความมั่นคงทางจิตใจเป็นสำคัญ ซึ่งผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าผลการศึกษาในครั้งนี้จะเป็นข้อมูลและองค์ความรู้สำหรับการทำความเข้าใจและการวางแนวทางการช่วยเหลือดูแลผู้ถูกกลั่นแกล้งต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อสำรวจความชุกของการถูกกลั่นแกล้งบนสื่อสังคมออนไลน์ในกลุ่มนักศึกษาสาขาวิทยาศาสตร์สุขภาพ

2. เพื่อศึกษารูปแบบการถูกกลั่นแกล้งบนสื่อสังคมของออนไลน์ในกลุ่มนักศึกษาสาขาวิทยาศาสตร์สุขภาพ

นิยามศัพท์

รูปแบบการกลั่นแกล้งบนสื่อสังคมออนไลน์ หมายถึง รูปแบบการกลั่นแกล้ง 6 รูปแบบ อันประกอบด้วยรูปแบบ 1) การโจมตี ขู่ทำร้าย หรือใช้ถ้อยคำเหยียดหยาม 2) การคุกคามทางเพศแบบออนไลน์ 3) การแอบอ้างตัวตนของผู้อื่น 4) การแบล็กเมล์ 5) การหลอกลวง และ 6) การสร้างกลุ่มในโซเชียลเพื่อโจมตีโดยเฉพาะ โดยเกิดจากความตั้งใจเพื่อสร้างความเดือดร้อน รำคาญใจให้กับผู้อื่น

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

เพื่อเป็นแนวทางในการจัดการและป้องกัน ตลอดจนให้การดูแลช่วยเหลือผู้ถูกกลั่นแกล้งต่อไป

ขอบเขตการวิจัย

ศึกษาระณีศึกษา นักศึกษาสาขาวิทยาศาสตร์สุขภาพ มหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ นักศึกษาจากคณะต่างๆ ในสาขาวิทยาศาสตร์สุขภาพ สถาบันการศึกษาแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2562

กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักศึกษา จำนวน 117.81 คน หรือ จำนวนตั้งแต่ 118 คน ขึ้นไป โดยการหาขนาดตัวอย่างในการศึกษาใช้สูตรของ Yamane (1967) โดยกำหนดระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ดังนี้

$$n = \frac{N}{1 + N(e)^2}$$

เมื่อ n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

N = จำนวนประชากรทั้งหมด

e = ความเคลื่อนไหวในการสุ่มตัวอย่าง (.05)

n = 117.81 คน

ผู้วิจัยกำหนดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาจำนวนขั้นต่ำ 118 คนขึ้นไป เพื่อป้องกันการผิดพลาดในการเก็บรวบรวมข้อมูลและได้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นตัวแทนกลุ่มประชากรได้

เวลาและสถานที่เก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในช่วงระหว่างเดือนพฤศจิกายน ถึงเดือน ธันวาคม พ.ศ. 2562

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลเพื่อการศึกษาครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง มีการตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (content validity) ผ่านการพิจารณาโดยผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาสุขภาพจิตและพฤติกรรมศาสตร์ จำนวน 3 ท่าน

แบบสอบถามแบ่งเป็น 2 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป ได้แก่ ประวัติและลักษณะของการถูกกลั่นแกล้งบนสื่อสังคมออนไลน์ ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้น จำนวน 7 ข้อ

ส่วนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับรูปแบบการกลั่นแกล้งในสื่อสังคมออนไลน์ จำนวน 35 ข้อ ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยอ้างอิงจากลักษณะการกลั่นแกล้งในสื่อสังคมออนไลน์ 6 รูปแบบ ตามการนิยามของ “โครงการ Stop Bullying: เลิฟแคร์ไม่รังแกกัน” อันเป็นโครงการความร่วมมือระหว่างมูลนิธิแพथทูเฮลท์ (path2health foundation) บริษัทดีแทค และองค์การยูนิเซฟ (เลิฟแคร์ไม่รังแกกัน, 2560)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ภายหลังที่โครงร่างวิจัยได้รับการรับรองจริยธรรมจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ผู้วิจัยทำหนังสือเพื่อขออนุญาตในการเก็บข้อมูลต่ออธิการบดี สถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร โดยนำส่งหนังสือรับรองจริยธรรมการวิจัย หนังสือแสดงความยินยอมการเข้าร่วมโครงการวิจัย เอกสารชี้แจงผู้เข้าร่วมโครงการวิจัย และแบบสอบถามการวิจัย

2. หลังจากได้รับการอนุญาตในการเก็บข้อมูลจากอธิการบดีของมหาวิทยาลัยดังกล่าว ผู้วิจัยนำเอกสารที่เกี่ยวข้องยื่นขออนุญาตเก็บข้อมูลนักศึกษาเฉพาะคณะวิชาในสาขาวิทยาศาสตร์สุขภาพ ตลอดจนการเข้าเก็บข้อมูลในบริเวณของมหาวิทยาลัยและคณะนั้นๆ

3. หลังจากได้รับอนุญาตในการเก็บข้อมูลระดับคณะ ผู้วิจัยจึงดำเนินการประชาสัมพันธ์กับนักศึกษาและประสานการนัดหมายนักศึกษาผู้สนใจเป็นอาสาสมัครเพื่อเก็บข้อมูล ทั้งนี้เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างบางรายเป็นผู้ที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะจึงมีความจำเป็นในการขออนุญาตจากผู้ปกครองหรือผู้อำนาจ

ลงนามแทนผู้ปกครองในการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างและในการตอบแบบสอบถาม เพื่อเป็นการปกป้องและรักษาสิทธิของผู้ตอบแบบสอบถาม ผู้วิจัยจะปกปิดข้อมูลต่างๆของผู้ตอบแบบสอบถามไว้เป็นความลับ การนำเสนอผลงานวิจัยจะนำเสนอเป็นภาพรวมของกลุ่มตัวอย่าง บุคคลที่ไม่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยนี้จะไม่สามารถสืบย้อนตัวตนของกลุ่มตัวอย่างได้

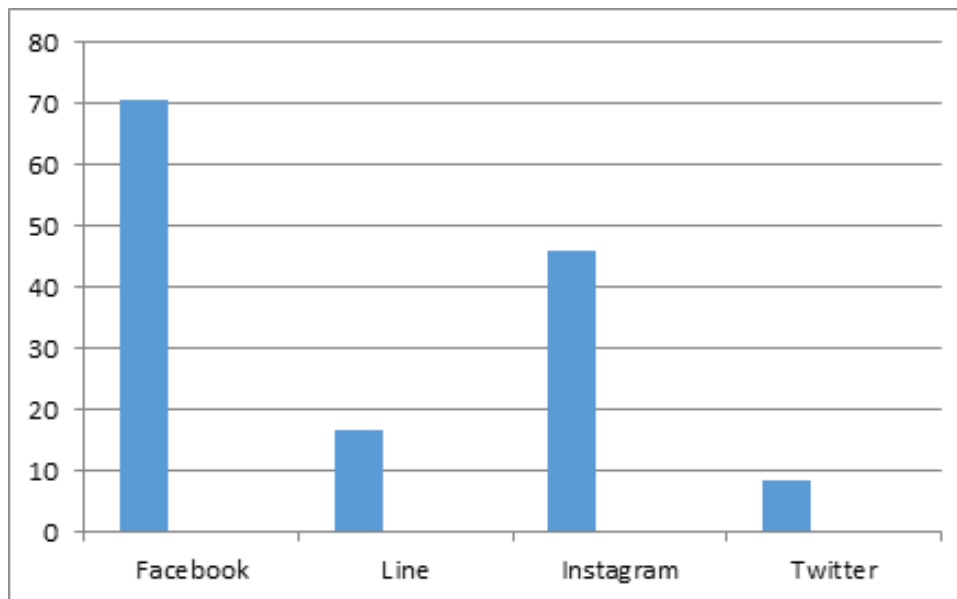
4. ผู้วิจัยชี้แจงรายละเอียด อธิบายวัตถุประสงค์ การวิจัยและขอความร่วมมือ รวมทั้งการพิทักษ์สิทธิกลุ่มตัวอย่าง เมื่อกลุ่มตัวอย่างยินยอมจึงดำเนินการต่อไป โดยให้อ่านเอกสารชี้แจง และไปยินยอมเข้าร่วมโครงการวิจัย (informed consent) จากนั้นอาสาสมัครกลุ่มตัวอย่างจึงลงนามในเอกสาร ก่อนทำการตอบแบบสอบถาม

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ ได้แก่ สถิติเชิงพรรณนา ประกอบด้วย ร้อยละ (percentage) และการแจกแจงความถี่ (frequencies)

ผลการวิจัย

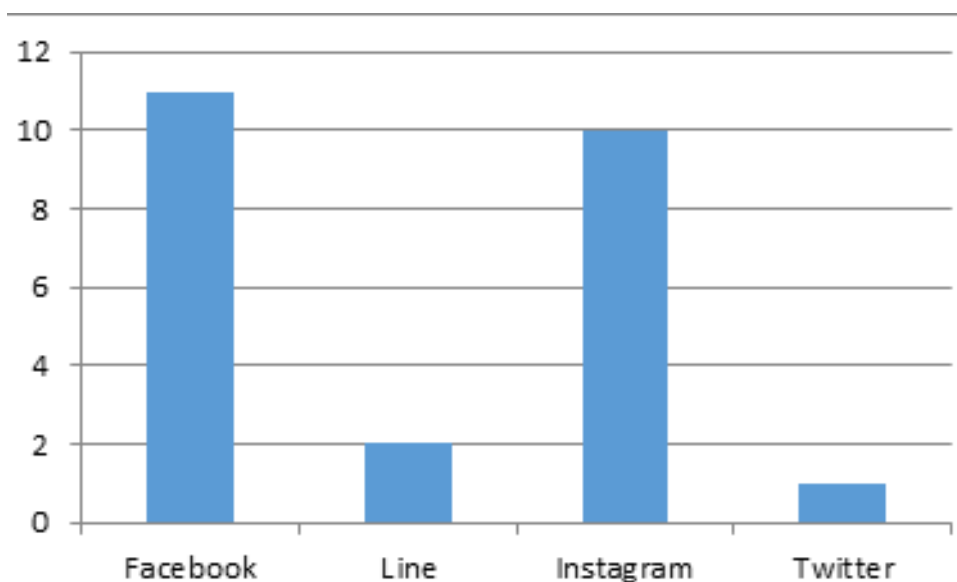
จำนวนกลุ่มตัวอย่าง นักศึกษาที่ตอบแบบสอบถามรวมทั้งสิ้น 130 คน ทุกคนเป็นนักศึกษาระดับปีที่ 1 ที่มีอายุระหว่าง 17-22 ปี กลุ่มตัวอย่างเคยถูกกลั่นแกล้งร้อยละ 18.5 (จำนวน 24 ราย) และในจำนวนนักศึกษาที่เคยถูกกลั่นแกล้งนี้พบว่ามีถึงร้อยละ 91.7 ที่ทราบว่าใครเป็นผู้กลั่นแกล้ง เพื่อพิจารณาช่องทางสื่อสังคมออนไลน์ต่างๆ ที่นักศึกษาถูกกลั่นแกล้งพบว่า เป็นช่องทาง Facebook สูงสุด คือร้อยละ 70.5 รองลงมาได้แก่ Instagram ร้อยละ 45.8 และ Line ร้อยละ 16.7 และ Twitter ร้อยละ 8.3 (แผนภูมิที่ 1)

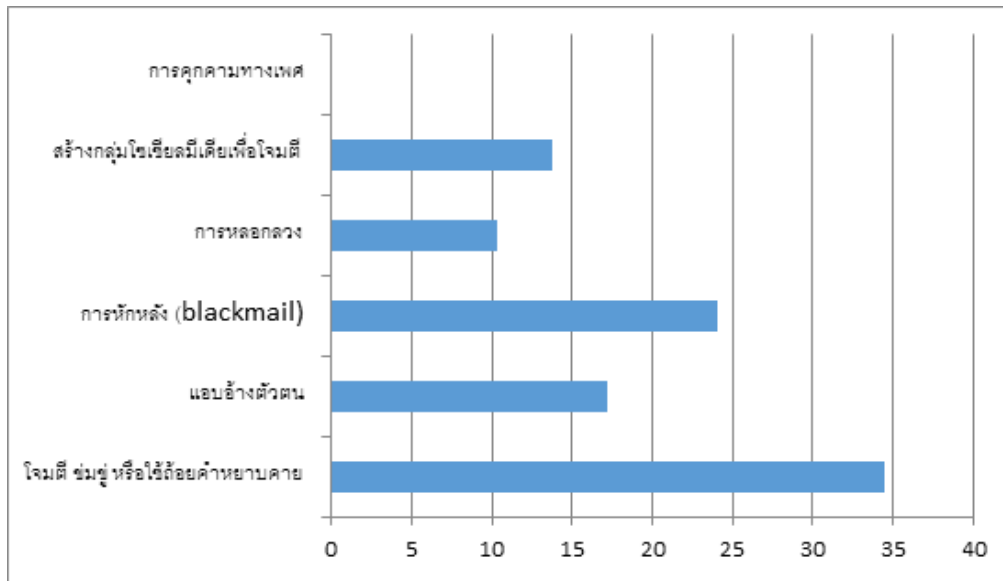
แผนภูมิที่ 1 ร้อยละของนักศึกษาในกลุ่มตัวอย่างที่ถูกกลั่นแกล้งผ่านช่องทางสื่อสังคมออนไลน์ต่างๆ (n=24)

ทั้งนี้เมื่อมีการสอบถามถึงความถี่ของการถูกกลั่นแกล้ง พบว่ากลุ่มตัวอย่าง 11 คน ตอบว่า Facebook เป็นช่องทางสื่อสังคมออนไลน์ที่นักศึกษาในกลุ่มตัวอย่างถูกกลั่นแกล้งบ่อยที่สุด (คิดเป็นร้อยละ 45.8) กลุ่มตัวอย่าง 10 คน ตอบว่า Instagram

(คิดเป็นร้อยละ 41.7) ในขณะที่ 2 คนตอบว่า Line (ร้อยละ 8.3) และ 1 คน ตอบว่า Twitter (ร้อยละ 4.2) (แผนภูมิที่ 2)

แผนภูมิที่ 2 ช่องทางสื่อสังคมออนไลน์ที่นักศึกษาในกลุ่มตัวอย่างถูกกลั่นแกล้งบ่อยที่สุด (n=24)

แผนภูมิที่ 3 ร้อยละของรูปแบบการถูกกลั่นแกล้งในสื่อสังคมออนไลน์

จากแผนภูมิที่ 3 จะเห็นได้ว่ารูปแบบการถูกกลั่นแกล้งที่พบมากที่สุดได้แก่ การโจรมี ช่มชู้ หรือใช้ถ้อยคำหยาบคาย ร้อยละ 34.5 รองลงมาได้แก่การหักหลัง (blackmail) ร้อยละ 24.1 ในขณะที่ถูกกลั่นแกล้งในสื่อสังคมออนไลน์แบบคุกคามทางเพศ ไม่พบในกลุ่มตัวอย่างนี้

สรุปผลการวิจัย

จากกลุ่มตัวอย่างนักศึกษาจากคณะต่างๆ สาขาวิทยาศาสตร์สุขภาพ จำนวน 130 คนพบว่ามี ความชุกของการถูกกลั่นแกล้งร้อยละ 18.5

ร้อยละ 91.7 ของกลุ่มนักศึกษาที่รายงานว่า เคยถูกกลั่นแกล้งทราบว่าใครเป็นผู้กลั่นแกล้ง โดยช่องทางสื่อสังคมออนไลน์ที่นักศึกษาถูกกลั่นแกล้งพบว่า Facebook สูงสุด คือร้อยละ 70.5 รองลงมาได้แก่ Instagram ร้อยละ 45.8 และ Line ร้อยละ 16.7 และ Twitter ร้อยละ 8.3 ทั้งนี้เมื่อถามถึงความถี่ของการถูกกลั่นแกล้งกลับพบว่า ช่องทางที่นักศึกษาถูกกลั่นแกล้งบ่อยมากที่สุด คือ Facebook คิดเป็น

ร้อยละ 45.8 และ Instagram ร้อยละ 41.7 ในขณะที่ Line ร้อยละ 8.3 และ Twitter ร้อยละ 4.2 ซึ่งมีความแตกต่างกันอย่างมาก

รูปแบบการถูกกลั่นแกล้งในสื่อสังคมออนไลน์ที่พบมากที่สุดได้แก่ การโจรมี ช่มชู้ หรือใช้ถ้อยคำหยาบคาย ร้อยละ 34.5 รองลงมาได้แก่การแบล็กเมลล์ ร้อยละ 24.1ในขณะที่ถูกกลั่นแกล้งในสื่อสังคมออนไลน์แบบคุกคามทางเพศ ไม่พบในกลุ่มตัวอย่างนี้

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยที่ได้รายงานไปข้างต้นแสดงให้เห็นว่ามีจำนวนนักศึกษาสาขาวิทยาศาสตร์สุขภาพที่ถูกกลั่นแกล้งในสื่อสังคมออนไลน์ ร้อยละ 18.46 ของกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งจัดว่าเป็นจำนวนที่สูง และสอดคล้องกับผลงานวิจัยของกรมสุขภาพจิต (2561) ที่พบการถูกกลั่นแกล้งกันในสื่อสังคมออนไลน์ 1 ใน 3 ของประชากรเยาวชนไทย อย่างไรก็ตามงานตัวเลขที่ได้จากงานวิจัยนี้อาจไม่ถูกต้องแม่นยำนักเนื่องจากการขาดความเข้าใจเกี่ยวกับความหมายของการถูก

กลั่นแกล้งบนสื่อสังคมออนไลน์ของนักศึกษาในกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งสอดคล้องกับผลสำรวจโดยนิต้าโพล (2560) เรื่อง “ทัศนคติของเด็กและเยาวชนไทยต่อพฤติกรรมกรกลั่นแกล้งบนโลกไซเบอร์” ในเด็กและเยาวชนที่มีอายุไม่เกิน 25 ปี ในทุกภูมิภาค รวมทั้งสิ้น 1,172 คน เมื่อถามถึงความคิดเห็นการเคยไต่ยีนและทราบความหมายของคำว่า cyberbullying ของเด็กและเยาวชน พบว่า เด็กและเยาวชนส่วนใหญ่ ร้อยละ 84.30 ไม่เคยไต่ยีน และไม่ทราบความหมาย รองลงมา ร้อยละ 8.45 เคยไต่ยีนและทราบความหมาย (อธิบายความหมายได้ถูกต้องหรือใกล้เคียง) และร้อยละ 7.25 เคยไต่ยีน แต่ไม่ทราบความหมาย

สำหรับช่องทางสังคมออนไลน์ที่กลุ่มตัวอย่างถูกกลั่นแกล้งมากที่สุด อันได้แก่ Facebook นั้น สอดคล้องกับสถิติที่ได้จากการสำรวจในนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลายถึงชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 400 คน จัดทำโดยหนังสือพิมพ์หอข่าว (มูลนิธิส่งเสริมสื่อเด็กและเยาวชน, 2561)

งานวิจัยยังพบว่าผู้ที่เคยถูกกลั่นแกล้งบนสื่อสังคมออนไลน์ ส่วนใหญ่ร้อยละ 91.7 ทราบว่าใครเป็นผู้กลั่นแกล้ง ขณะที่รูปแบบการถูกกลั่นแกล้งบนสื่อสังคมออนไลน์ที่พบมากที่สุดคือ การโจมตี ขู่ทำร้าย หรือ ใช้อภัยคำหยาบคาย ร้อยละ 34.5 ทั้งนี้จากการสำรวจความคิดเห็นโดยนิต้าโพล (2560) เรื่อง “ทัศนคติของเด็กและเยาวชนไทยต่อพฤติกรรมกรกลั่นแกล้งบนโลกไซเบอร์” พบว่า ผู้ที่ถูกกลั่นแกล้งในรูปแบบการโพสต์ตำหนิ พุดจาต่อเสียด ให้ร้าย ดูถูกหรือข่มขู่ทำร้าย ซึ่งบุคคลที่ถูกกลั่นแกล้งอาจไม่รู้จักรู้จักผู้กลั่นแกล้ง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะรูปแบบของสื่อสังคมออนไลน์ที่กลุ่มตัวอย่างใช้งานมีลักษณะของกลุ่มสังคมออนไลน์อันมีบุคคลผู้เป็นที่รู้จักอยู่ในกลุ่มดังกล่าว โดยเฉพาะ Facebook และ Instagram ซึ่งแตกต่างจากผลที่นิต้าโพลค้นพบจากโลกไซเบอร์ในภาพรวม

สำหรับรูปแบบการถูกกลั่นแกล้งที่พบในงานวิจัยมีความขัดแย้งกับการศึกษาวิจัยของพรชนก ดาวประดับ และ กัลยกร วรกุลลัญญานีย์ (2561) ที่ศึกษารูปแบบและลักษณะการมีส่วนร่วมในการกลั่นแกล้งบนพื้นที่สาธารณะออนไลน์ผ่าน facebook จำนวน 4 เพจ ที่ได้รับเลือกให้เป็น vote of the year 2017 ของผู้ใช้บริการทั่วไปจากเว็บไซต์สนุกดอทคอม (sanook.com) โดยพบว่ารูปแบบการกลั่นแกล้งที่พบส่วนใหญ่ คือ การล่อลวงหรือหยอกล้อ (outing and trickery) ทั้งนี้อาจเนื่องจากกลุ่มตัวอย่างอยู่ในคนละช่วงวัยและเป็นการศึกษารูปแบบการกลั่นแกล้งบนช่องทาง Facebook ที่มีขนาดของสังคมออนไลน์แตกต่างกัน

ข้อจำกัดในงานวิจัยเสนอแนะ

1. กลุ่มตัวอย่างมีจำนวนน้อย และจำกัดอยู่ในกลุ่มนักศึกษาชั้นปีที่ 1 สาขาวิทยาศาสตร์สุขภาพในมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งเท่านั้น จึงทำให้ไม่สามารถอภิปรายความสัมพันธ์ของปัจจัยที่อาจมีอิทธิพลต่อโอกาสการถูกกลั่นแกล้งบนสื่อสังคมออนไลน์ได้ โดยเฉพาะเมื่อต้องนำผลการวิจัยไปใช้ในการอธิบายในบริบทอื่นๆ ควรต้องระวัง

2. ขาดการให้คำจำกัดความของ “การกลั่นแกล้งบนสื่อสังคมออนไลน์” เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างสามารถเปรียบเทียบกับประสบการณ์ของตนเองได้

3. ขาดการพิจารณาปัจจัยอื่นที่อาจเป็นการกระตุ้นให้เกิดการกลั่นแกล้งบนสื่อสังคมออนไลน์ เช่น ลักษณะบุคลิกภาพ เป็นต้น

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. อาจทำการศึกษาผลกระทบที่เกิดจากการถูกกลั่นแกล้งในสื่อสังคมออนไลน์ วิธีการจัดการกับสถานการณ์เมื่อถูกกลั่นแกล้ง รวมทั้งสอบถามถึงความต้องการเพื่อช่วยเหลือมิให้ถูกกลั่นแกล้ง หรือเพื่อช่วยให้ปรับตัวได้ดีมากยิ่งขึ้น โดยพิจารณาใช้วิธีการเก็บข้อมูลอื่นๆ เพิ่มเติมเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ลึกซึ้งมากยิ่งขึ้น เช่น การสัมภาษณ์เชิงลึก กรณีศึกษา เป็นต้น แต่อย่างไรก็ตามกลุ่มตัวอย่างดังกล่าวเป็นกลุ่มเสี่ยงที่มีความเปราะบางทางจิตใจ ดังนั้นผู้วิจัยในอนาคตควรตระหนักถึงประเด็นดังกล่าว ทั้งนี้การศึกษาวิจัยในประเด็นที่อ่อนไหวและนำมาตีพิมพ์เผยแพร่ เป็นสิ่งที่มีความเสี่ยงสูงและต้องทำด้วยความระมัดระวังอย่างมาก เพื่อป้องกันผลกระทบทางจิตใจและอันตรายที่อาจเกิดขึ้น

2. การศึกษาในกลุ่มตัวอย่างที่มีจำนวนมากขึ้นและมีลักษณะพื้นฐานที่กว้างมากขึ้นเพื่อค้นหาตัวแปรที่สามารถทำนายโอกาสการถูกกลั่นแกล้งในสื่อสังคมออนไลน์

บรรณานุกรม

กรมสุขภาพจิต. (2561). *อย่าปล่อยให้เด็กถูกกลั่นแกล้งในโลกออนไลน์ (cyber bullying)*. สืบค้นจาก <https://www.dmh.go.th/news-dmh/view.asp?id=28079>

คมชัดลึก. (2561). อดีตไอดอล GNZ48 รมควันปลิดชีพตัวเองหลังถูก cyberbullying. *คมชัดลึก*. สืบค้น 31 ตุลาคม 2562, จาก <https://www.komchadluek.net/news/hotclip/348630>

ณัฐรัชต์ สามาะ, พิมพัลย์ บุญมงคล, Timo, T. O., รณภูมิ สามัคคีคารมย์, และ Thomas, E. G. (2557). การรับรู้ของเยาวชนต่อการรังแกในพื้นที่ไซเบอร์. *วารสารพฤติกรรมศาสตร์เพื่อการพัฒนา*, 6(1), 351-364.

ธีรसानต์ สหัสสพาศน์. (2561). *Cyberbullying การกลั่นแกล้งทางไซเบอร์*. ประชาชาติธุรกิจ. สืบค้น 31 ตุลาคม 2562, จาก <https://www.prachachat.net/columns/news-229510>

นภาพรรณ อาษาเพชร. (2560). การรังแกผ่านโลกไซเบอร์ ความรุนแรงที่ต้องแก้ไข และนวัตกรรมการจัดการปัญหา. *วารสารวิชาการนวัตกรรมสื่อสารสังคม*, 1(9), 100-106.

นิด้าโพล. (2560). *ทัศนคติของเด็กและเยาวชนไทยต่อพฤติกรรมการกลั่นแกล้งบนโลกออนไลน์*. สืบค้น 31 ตุลาคม 2562, จาก <http://nidapoll.nida.ac.th/index.php?op=polls-detail&id=521>

ปองกมล สุรัตน์. (2561). สาเหตุและผลกระทบที่เกี่ยวข้องกับการรังแกผ่านโลกไซเบอร์: กรณีศึกษาเยาวชนไทยผู้ถูกรังแก. *วารสารวิชาการ สถาบันเทคโนโลยีแห่งสุวรรณภูมิ*, 4(1), 260-273.

พรชนก ดาวประดับ, และกัลยกร วรกุลลัญจวนีย์. (2561). รูปแบบและลักษณะการมีส่วนร่วมในการกลั่นแกล้งบนพื้นที่สาธารณะออนไลน์. *วารสารการสื่อสารและการจัดการ นิด้า*, 4(3),

63-78.

ฤทัยชนนี สิทธิชัย, และธันยากร ตุดเกื้อ. (2559). พฤติกรรมการรังแกบนโลกไซเบอร์ของเยาวชนในสามจังหวัดชายแดนใต้. *วารสารวิทยบริการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์*, 28(1), 86-99.

เลิฟแคร์ ไม่รังแกกัน. (2560). "Cyberbullying" ภัยบนโลกออนไลน์ ทำร้ายวัยรุ่นได้ง่ายกว่าที่คิด. สืบค้น 31 ตุลาคม 2562, จาก <http://stopbullying.lovecarestation.com/>

มูลนิธิส่งเสริมสื่อเด็กและเยาวชน. (2561). *การกลั่นแกล้งบนโลกไซเบอร์ Cyberbully*. สืบค้น 31 ตุลาคม 2562, จาก <http://cclickthailand.com/contents/general/cyberbullying5.pdf>

สุภาวดี เจริญวานิช. (2560). การรังแกกันผ่านพื้นที่ไซเบอร์: ผลกระทบและการป้องกันในวัยรุ่น. *วารสารวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี*, 25(4), 630-648.

สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2558). *สรุปผลที่สำคัญสำรวจการมี การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ในครัวเรือน พ.ศ. 2558*. สืบค้น 31 ตุลาคม 2562, จาก <http://service.nso.go.th/nso/nsopublish/themes/files/icthh58.pdf>

Kowalski, R. M., Limber, S. P., & Agatston, P. W. (2008). *Cyber bullying: Bullying in the digital age*. Malden, MA: Blackwell.

